

den oslagbara

Fritänkaren

Nr. 83 Januari 2000

Åttonde årgångens andra nummer.

Innehåll :

Om den sanslösa millenniumhysterin	2
Härdför debatt (<i>om Shakespeare, nya Bibeln och värre saker</i>)	2
Ur företalet till novellsamlingen " <i>Mina älskade damer</i> "	8
Synnöve Beskow in memoriam	9
Filmer (<i>Scorsese, Jane Campion, Polanski, bl.a.</i>)	9
Musik : Sambandet Manfred-Schumann-Tjajkovskij	10
<i>Europa :</i>	11
Konvalescensresan, del 3 : Bulgarisk situation	11
Magsårsflykten, del 8	13
Lyckoresan, del 13 och avslutning	14
<i>Indien & Tibet :</i>	16
Den omöjliga resan till Leh, del 7 : Limbo	16
Nya vägar i Indien, del 12	18
Tibetnyheter	19
The Fritänkaren Story	20
Kulturkalender, januari 2000	20

Januarinumret är av gammal hävd ett stort debattnummer.

Fritänkaren är en alternativ oberoende kulturtidskrift för mest litteratur, musik och film men ägnar sig även gärna åt religion, politik och resor i avsikten att pejla de stora djupens underströmmar i världen och hålla koll på dem som ett slags spirituellt världsbarometer. Den beräknas utkomma med 10 nummer årligen på svenska samt några på engelska,

(som återger den svenska upplagens viktigaste artiklar i översättning.)

Den är inte avhängig någon religiös eller politisk förening eller organisation.

Den har inga andra inkomster än sina prenumeranter.

Redaktion : C. Lanciai, Ankargatan 2 A, 414 61 Göteborg, tel. 031-247887.

Postgiro : 621 39 94 - 4 ("*Fritänkaren*", C. Lanciai)

Årsprenumeration : 200 kr (även i Danmark och Norge; i Finland: 150 mk)

Tvåårsprenumeration : 300 kr

Redaktionsslut för detta nummer : 1.1.2000

Copyright © C. Lanciai med medarbetare

Om den sanslösa millenniumhysterin.

Egyptiska och etiopiska kopter, världens äldsta kristna, som har en äldre och noggrannare tideräkning än den som uppfanns i Konstantinopel på 500-talet och som kallas den kristna, firade det aktuella millenniumskiftet för tre år sedan. Även vetenskapsmän är ganska överens om att Kristus inte kan ha fötts senare än tre år före Kristus (enligt den kristna tideräkningen). Dessutom tyder detaljer i Bibeln på, att den tid då Jesusbarnet kom till världen torde ha varit på vårkanten, då herdarna var ute på markerna, vilket de knappast var under den kalla vintern, när får knappast kan finna bete omkring Betlehem. Troligen föddes alltså Jesus omkring vårdagjämningen för 2002 och nio månader sedan.

Alla millenniumskiftesfirare är alltså med största säkerhet efter sin tid.

Ur brevfloden.

"Som du nog förstått hyllar jag principen tankens frihet. Men i motsats till vissa av dina skribenter är det inte hos mig tal om någon "fullständig" självständighet, autonomi eller oavhängighet till allt och alla, allra minst till Gud eller i frågor som faktiskt för mig gäller liv och död - som jag eftersträvar eller ens anser möjlig att någonsin uppnå. Jag menar därmed, att alla människor förmodligen på något sätt och åtminstone i något väsentligt avseende är om inte programmerade på förhand (men väl genetiskt?) - så ändå i viss mån "förutfattade", dvs. alltså icke opåverkade, alls icke oberoende, alls inte vare sig tillblivna eller existerande i ett tomrum (Pascals "Avhandling om tomrummet"!)

Utan vidare kan sålunda rimligen ingen enda blott människa uppträda som sannings(s)ägare och osviklig ideolog, nej, utan bara i gränslöst högmod och självöverskattning, och kort sagt som bedragare.

Och följaktligen - "om gudar inte finns" (Hj. Gullberg - Lars-Erik Larsson!) eller om en Gud inte finnes, vore allt enbart relativt och hjulet utan nav, Archimedes princip (mer än en teori) ointressant, en princip som förutsätter en fast punkt, bälte eller fält som drar, attirerar och med vilken fasta punkt världen borde kunna lyftas och berg försättas. Eller som den polske filosofen Kolakowski säger: "Om Gud inte finns, ja, då är allting tillåtet!" (relativt). Franska adelsmän före revolutionen vågade ju inte säga något högt om icke-existens av Gud, "något" absolut - av fruktan för att tjänarna skulle revoltera. Etc. - Men samme Voltaire som med skäl var en kyrkokritiker värd att lyssna till, som om än tvivlare tydligen aldrig hemföll till att älska eller kokettera med sitt tvivel - och ropade: "Krossa den skändliga!" (som han såg som en äktenskapsbryterska och mörderska!) samme upplysningsman kunde bland sin samtids gudsförnekare och bespottare, som det fanns gott om, upplysande deklarerat: "*Moi, messieurs, je crois en Dieu!*" Han uttryckte ju sig också beundransvärt rätt och modigt om tankens frihet, om varje fritänkare (dvs. så fri han kan vara i sig!): "*Jag delar inte dina åsikter, men jag är beredd att ge mitt liv för din rätt att hysa dem!*" Han var medveten om att det kunde kosta honom livet med tanke på mindre ädla tänkare än han själv. Också tankar (idéer) kan ju dräpa - såväl "kyrkliga", "kristna" som "världsliga". Den fria tanken ger i princip plats för allt. (Både beträffande Voltaire och många andra med honom tiderna igenom har det beaktansvärt sagts att det ofta kan finnas mer tro i ärligt tvivel än i mycken halvhjärtad tro!

Dock undrar jag, inom parentes sagt, hur Voltaire i vår tid skulle ha kunnat uttala sig om t.ex. nynazister? Djävulen - om man nu räknar med honom, hans existens, och mycket lär nog tyda på en sådan, ej minst i vår tid! och ologiskt är det inte! - dräper inte bara med gas och blodsutgjutelse. "Ve världen för förförelsens skull och ve den som..." var det ju någon som sade! - Eller som C.S.Lewis - jag

tycker mycket om honom! - han som bl.a. skrivit "*Från helvetets brevskola*", "*Varför jag är kristen*", "*Om lidandets problem*" - som han uttrycker sig profetiskt: "Till sist skall det bara finnas två slags människor: de som till Gud säger: 'Ske din vilja!' och de till vilka Gud med oändlig sorg måste säga: 'Ske er som ni vill!'"

Ja, detta är bara några tankar jag har. *etc.*" - K.B.

Här föreligger tydligen ett missförstånd. *Fritänkaren* har aldrig ägnat sig åt gudsförnekelse. Missförståndet härrör troligen från vår artikel av doktor Hugo Toll om hur Jesus knappast dog på korset. Men faktum är att judarna klarade sig med den ende Guden utan någon Jesus i kanske två tusen år före den kristna tideräkningen, vilket faktum kristna tyvärr för det mesta alltid bortsett ifrån p.g.a. vanlig mänsklig kortsynthet och ignorans.

Vidare har Hans Helighet Påven officiellt i hela den katolska kyrkans namn bett judarna om ursäkt för i princip 1900 års förföljelser med fler offer som resultat än hela den tyska förintelsen 1933-45. Påven har erkänt att kyrkan från början hade fel i all antisemitism. En annan som borde be judarna om ursäkt är den fanatiska dilettanten redaktör Mikael Rosén för alla sina under 20 år publicerade hatartiklar mot judarna. Varken han, den lutherska kyrkan eller den ortodoxa kyrkan har emellertid gjort det.

Litet P.S. om *Fritänkaren* som namn och dess karakteristik:

Observera, att den på engelska heter "*The Free Thinker*", alltså inte "*The Free-Thinker*", (vilken innebörd är historisk-religiös,) medan vi i termen "*Fritänkare*" bara lägger in rätten att tänka fritt och inte någonting annat.

Här kommer ett inlägg om den redan hos insändaren ovan nämnda nazistdebatten:

"---- Det är en gräsligt paranoid värld vi lever i.

Vilket osökt för mig in på de senaste dagarnas slutliga bevis för att George Orwells mardrömssamhälle i '1984' närmar sig med stormsteg. Jag talar givetvis om medias häxjakt på nazister och MC-gäng. Det sätt på vilket de gått ut och förklarat för "oss, folket" att dessa människor "tycker *fel*" är för mig en ofattbar råsop i magen på demokratin. Det är alltså numera *fel* att ha nazistsympatier eller tillhöra ett MC-gäng? Nej, låt mig omformulera: man får gärna vara medlem av nämnda organisationer eller ha sådana åsikter men får då finna sig i att bli behandlad som brottsling, utslängd ur fackföreningar och fråntagen sin mänskliga rätt till fria åsikter? Det har fyra dagstidningar bestämt; och "massan" verkar nappa.

Fick idag på jobbet försöka förklara hur allvarligt det är när de organ i samhället som finns till för att oberoende granska makten och skildra verkligheten gaddar sig samman och dikterar villkoren. *Ingen* förstod att åsiktsfriheten nu var på spel utan menade att "vissa åsikter bör man inte tillåta". Visserligen kunde ingen svara på *vem* som bör bestämma *vilka* åsikter som är riktiga, men det hindrar ju inte att media nu lyckats tala om att nazistsympatier får man inte ha, för då tycker man *fel*.

En stor del av skulden kan läggas på Svenssons oförmåga att våga ta ställning i viktiga frågor. På jobbet idag var det bara jag som ens vågade markera min position i frågan. De övriga blev rent chockade över att jag ens vågade ifrågasätta propagandan i media. Jag undrar då vad som sker i en förlängning. När vi alla tycker lika och ser likadana ut, vad är nästa steg? Total intolerans mot alla utstickande hörn, naturligtvis. Hur annorlunda ter sig *den* framtidssynen mot de nazistiska idealen frågar jag då?

Rent ut sagt för jävligt. Jag har inte det minsta till övers för den nazistiska åskådningen eller MC-gäng som bränner, plundrar och hotar, men det kan *aldrig*

vara förbjudet att ha en ÅSIKT eller TILLHÖRA EN GRUPP. Korsar man lagens gräns och skadar en människa fysiskt eller psykiskt skall man straffas, inte tidigare. Jag kan riktigt se framför mig när nästa lag röstas igenom i USA (vilken vi som lydstat givetvis kommer följa om än med viss fördröjning - vi vill ju helst inte ta ställning varken för eller mot) om rätten att banda och avlyssna offentliga platser. Redan idag är det ju t ex förbjudet att använda obscena ord på telefonnätet i USA (hur de nu kontrollerar det vet jag inte, men man vågar ju knappt gissa ens). Tänk dig en förlängning till offentlig plats där de redan idag numerära bevakningskamerorna förses med mikrofoner som automatiskt avlyssnas och medelst teknik som redan finns idag automatiskt identifierar individer som råkar nämna otillåtna ord såsom "hitler, svartskalle, bandidos" eller varför inte "vänsterhänt, hungrig, musik"? Jag är rädd att "1984" kommer att te sig som ett paradiset jämfört med vad som håller på att byggas upp här och nu.

Beklämmande är dagens rapport om att SCB:s senaste undersökning ger vid handen att 74% av svenska folket vill se ett förbud mot nazistiska och rasistiska organisationer. Helt meningslöst! De kommer väl att organisera sig ändå men då hålla sig "underground" och på så sätt bli svårare att motsäga. Såg i helgen filmen "American history X" om rasmotsättningar i Los Angeles. Den demonstrerade perfekt min åsikt, att om man låter nazister & rasister framföra sina förvirrade åsikter slår de undan benen på sig själva." etc.

- Håkan Hjelmström.

Även Laila Roth kommenterar det paranoida samhället i sitt inlägg i bl.a. Shakespeare-debatten:

"Det gläder mig att du fortfarande har William Stanley kvar på kandidatlistan. Själv förblir jag honom obrottsligt trogen. Naturligtvis skrev han alla Shakespeare-dramerna! Bara en som själv känt Othellos svartsjuka kunde ha skrivit en pjäs som "Othello". Den svartsjukan kunde knappast Shakespeare känna inför sitt mycket äldre rivjärn till hustru och ej heller Marlowe som aldrig var gift. Men vi vet ju hur lord Stanley var svartsjuk mot sin vackra vidlyftiga fru. Att de mörka dramernas tillkomsttid sammanfaller exakt med Stanleys bittra process mot sin svägerska är ju ytterligare ett övertygande argument. För min del är saken självklar och onödig att ens diskutera.

Så kunde jag inte låta bli att dra på munnen när jag läste hur doktor Sandys existens betvivlades. Jag har ju själv haft kontakt både med John Westerberg och John Bede, så jag vet ju att dessa båda existerar, medan jag aldrig velat ha kontakt med din gamle läkare - jag kan inte gå i god för honom! Däremot vore det roligt att själv få sin existens förnekad av dina läsare eller åtminstone betvivlad. Som det är nu känner jag mig en aning utanför det övriga "fritänkargänget".

Härom dagen nådde mig ett brev av min väninna-kollega XX, som i motsats till mig envist förblivit sitt lärarkall trogen. Därigenom är hon berättigad att med vidlyftighet beklaga sig över det svenska skolsystemet, som mer och mer tycks göra alla lärare sjuka eller tvinga dem att byta yrke. Så var det för mig redan på 70-talet. Därför bytte jag yrke. Man såg ju hur skolan var skjuten i sank av Olof Palme och därför med tiden bara kunde sjunka djupare ner i dyn. Mitt recept var solklart från början: skrota hela skolsystemet. Den enda undervisning som kommer att fungera i framtiden är privatundervisning. Den enda riktiga läraren är en "tutor" som kan ägna sig helt och hållet åt endast en elev. Men det viktigaste initiativet måste komma från eleven själv. Hon måste vilja ha kunskap. Om eleven själv inte är intresserad av att lära sig något faller den enda grund som all vettig

undervisning har att stå på. Eleverna måste tycka det är roligt att gå i skolan, och det enda som kan göra skolan positiv i elevernas ögon är meningsfull undervisning i meningsfulla ämnen, främst humaniora. Om eleverna inte tycker det är roligt att gå i skolan är det i allmänhet fel på skolan, inte på eleverna. Naturligtvis kan det dock i undantagsfall vara fel på eleverna, och sådana elever borde då tas ur skolan och ges alternativ utbildning.

Apropå Shakespeares och Stanleys (och kanske även den senare Marlowes) anonymitet: stå på dig! Bry dig inte om att Statens Kulturråd skiter i dig och *Fritänkaren* lika totalt och likgiltigt som Bonniers och Norstedts. Ge inte upp din plats i kön för refuserade författare (som du stått i nu i 30 år och för varje ny refusering placerats sist i kön igen: i förlagsbranschen existerar inga mänskliga rättigheter, åtminstone inte för skribenter, som ju inte ens har rätt att få betalt för sitt arbete - jag talar av egen erfarenhet), men ditt bästa skydd är faktiskt det att du är okänd. Det låter paradoxalt, men tänk på hur kändisar har det. Tänk på skräckexemplet Tove Jansson, som blev världsberömd och därför skrev sämre och sämre böcker samtidigt som hon förvandlade sin ö till ett fort med avskräckande skyltar i stil med "*Tillträde förbjudet för obehöriga!*" - det finns ingen frihet större än frihet från paranoia i dagens värld. Den har vi som anonyma och okända. Låt våra verk leva i stället. Vad vi är som människor betyder ingenting mot evigheten, som bara kommer att se till vad vi har skrivit.

Allt gott till dig och våra läsare,

- Laila Roth."

Även J.B.Westerberg vågar ge kängor åt Olof Palme:

"Tack för din Bibelkritik. Om jag minns rätt, så satte den nya Bibelkommissionen i gång 1972 med sin nyöversättning av Bibeln, och målsättningen var från början att göra texterna lättillgängligare för folket, så att vem som helst skulle kunna förstå vad som helst i den, då den gamla versionen ansågs alltför högtravande och högtidlig. Avsikten var alltså från början att banalisera och vulgarisera för att inte rent ut säga profanera Den Heliga Skrift. 1972 var just det året när vänstervågen nådde som högst i Sverige och ingenting längre fick vara heligt eller respektabelt. Allt skulle dras ner till den vulgära hopens nivå, i solidaritet och enlighet med Mao Zedongs kulturrevolution, som då härjade som våldsammast i alla länder ockuperade av Kina, och som alla vänsterkretsar utanför Kina beundrade och efterföljde, och vars huvudsakliga budord var: "Krossa allt gammalt! Glöm historien! Utplåna allt som är fint!" i en sorts plötsligt militant universell Jantelag. Olof Palme kallade det demokrati.

I rättvisans namn måste jag erkänna att jag inte läst den nya Bibelöversättningen, och din citerade översättning av "Herren är min herde, och därför har jag allt vad jag behöver" tror jag att är från en översättning gjord av Pingstkyrkan. Men jag håller fullständigt med dig om, att hela den nya Bibelöversättningen var förfelad från början. Det hade räckt med en genomgående modernisering av stavningen, ex. "Ni skall" i stället för "I skolen". All annan åverkan på 1917 års svenska Bibel (som vida överglänste den närmast tidigare Bibelöversättning i klarhet och skönhet) var fullständigt obehövlig. Egentligen är det bara judar som kan och någonsin borde få översätta Gamla Testamentet. Det är ju egentligen bara deras egen bok. Oss har den bara kommit till del genom Nya Testamentet.

Tack för din dikt "Bitterhetens tröst". Ja, jag skriver gärna under den. Själva titeln säger egentligen mer än hela dikten. I många fall är bitterhet snarare ren realism än bara en känsla. I detta fall är det definitivt så. Och denna sortens

realistisk bitterhet kan drivas hur långt som helst. Varför blir så många människor i västerlandet så rabiata samhällshatare? Därför att samhället sviker dem och behandlar dem illa. Detta dilemma är värre idag än någonsin, när det åter är fritt fram i hela världen för ohämmad kapitalistisk hänsynslöshet. Ingen diktatur är lömskare än när den uppträder i demokratisk förklädnad. (Bästa exemplet: Olof Palme, om du ursäktar att jag nämner hans namn igen. Signifikativt för demokrati är mångfald och pluralism utan gränser. Allt som strävar till att begränsa livets mångfald går dödens ärenden och är i mänskliga sammanhang ren diktatur.) När människor drabbas av dödlig diktatur under täckmantel av demokrati blir de mer hatiska än inför öppen diktatur. De blir terrorister och gör vad som helst för att revoltera. Det är detta som WTO-kravallerna i Seattle har handlat om. Alla det västerländska samhällets maffiaorganisationer, motorcykelgäng och narkomaner är barn av detta det kanske ondaste av alla syndrom. 20-e århundradets främsta barn av detta fenomen var Adolf Hitler, när Wiens konstakademi vägrade acceptera honom som konstnär. Alltså blev han i stället anstiftare av det andra världskriget. Hade han fått lov att bli konstnär hade han troligen aldrig blivit diktator.

Shakespeareproblemet är onekligen intressant. Själv lutar jag åt Marlowe. Han kan mycket väl ha bott länge uppe i norra England hos lord Stanley (efter att ha gått under jorden 1593) och där tillgodogjort sig många dialektala uttryck. För mig råder det inget tvivel om att samma person skrev samtliga Marlowes och Shakespeares verk, och eftersom Marlowe var först är sannolikheten större att det var han. Shakespeare kan mycket väl ha varit "katoliken William Shakeshafte" uppe i Lancaster, men det innebär inte att han därmed binds som författare till dramerna.

Beträffande din absurda identitetsdebatt, om vem som tänker vad i *Fritänkaren*, så säger jag för min del: Ju fler som förnekar min existens med desto större eftertryck, desto bättre.

Du får gärna publicera detta." - J.B.W.

Kommentar. Både Laila Roths och J.B.Westerbergs synpunkter i Shakespeare-debatten är fullkomligt logiska.

Carl O. Nordling har följande kommentar:

"Beträffande "Mysteriet William Shakeshafte" måste jag erkänna min totala okunskap om sagde katolske skådespelare i Lancaster. Namn som Shakeshafte och Shakspere torde ha varit rätt vanliga i England vid den aktuella tiden och jag är obenägen att dra några slutsatser av en knapp namnlighet. Jag tycker inte det är något mysterium alls att det fanns en sådan här skådespelare i Lancaster.

Vad sedan Shakespeare beträffar så finner jag den stilistiska identiteten inom följande grupp av skrifter vara viktig: William Stanleys privatbrev, Shakespeares samlade verk, Marlowes samlade verk, de två Stanley-epitafierna. Jag konstaterar att ingen än så länge har kunnat kullkasta vare sig Mendenhalls identifiering Shakespeare=Marlowe eller min identifiering Shakespeare=Stanley=epitafierna, vilket betyder att identiteterna utgör forskningens senaste (inte sista) ord i frågan. Ett *seriöst* resonemang i identitetsfrågan kan inte föras med bortseende från uppnådda forskningsresultat. Det finns alltså (i dagsläget) bara en författare till alla de fyra skriftgrupperna här ovan. Eftersom Stanleys privatbrev inte kan vara skrivna av Marlowe och epitafierna inte av Shakspere, så återstår bara William Stanley som möjlig författare till alltsammans. Därmed förklaras samtidigt det nordengelska draget i dessa skrifter och mycket annat som kan verka kryptiskt. Att etablissemangen inte kommer att erkänna dessa identiteter beror på förhållanden

som förklaras i min bok "*Hamlets hemlighet*". Det är samma sorts folk som prisbelönar Beckett, Eliot och Sjolochov - men inte Conrad.

Vilka dokument i detta sammanhang som kan anses vara "förfalskade" är fortfarande en öppen fråga. Ben Jonsons m.fl. berömmade ord i första folion behöver ju inte vara skrivna av Ben Jonson, lika litet som Heminge och Condells berömmade ord är skrivna av H och C. Det ligger nära till hands att anta att den som skrev *alla* de många förorden i första folion var den som hade störst intresse av utgivningen, nämligen författaren till det egentliga innehållet. Om han inte drog sig för att använda namnen Shakespeare, Heminge och Condell under vissa av sina texter, varför skulle han då låta just Jonson slippa undan?

- Carl O. Nordling."

John Bede hade redan förvarnat om ett kommande inlägg till försvar för Shakespeare baserat på sonetternas innehåll. Sent omsider kom hans listiga inlägga:

"Några korta kommentarer till din ständigt stigande syndaflod av Shakespeare-debattinlägg.

Alla dina vänner som tror på Stanley och Marlowe som Shakespeare har en sak gemensamt: De påstår tvärsäkert att Stanley eller Marlowe var Shakespeare. Det jag vill invända mot deras tvärsäkerhet är, att även Shakespeare kan ha varit Shakespeare - observera, utan att påstå någonting säkert.

Din vän Westerberg uttrycker sig smidigast. Han säger, att det att Shakeshafte eventuellt var Shakespeare binder inte Shakespeare till dramerna. Jag säger, att det heller inte utesluter att Shakespeare-Shakeshafte skrev dramerna.

Som den ende engelsmannen av oss alla tror jag mig kunna påstå endast en sak med tvärsäkerhet: Att jag känner och förstår Shakespeare bättre än någon av ni depressiva skandinaver. Det dummaste man kan göra är att utesluta möjligheter. Samtidigt erkänner jag med eftertryck att argumenten för Stanley och Marlowe är starka. Men även de mest tvärsäkra Stanley- och Marlowefölgarna måste erkänna att det även finns argument mot både Stanley och Marlowe.

Alla är väl överens om att sonetterna utgör diktarens självbekännelser. I dessa sonetter ingår avslöjanden som utgör de starkaste argumenten mot Stanley som upphovsmannen. Stanley var rik och stabil med en social position, men sonetternas diktare är fattig och utlämnad och nästan prostrerad. (Sonetterna 25 och 29) Det kunde stämma in på Marlowe men ej på Stanley.

Enligt teorin om Marlowe skulle han efter 1593 ha fört en helt underjordisk existens pendlande mellan kontinenten (ända bort till Turkiet) och olika delar av England, främst Lancashire. Vem skulle ha finansierat denne "utlämnade, fattige och prostrerade" diktares resor och varför? Han skulle ha levt till 70-årsåldern för att kunna skriva Stanley-epitaferna. I 40 år skulle han alltså ha fört en helt underjordisk tillvaro, sett sina verk utges under Shakespeares namn och lyckats dölja sin existens för hela sin samtid under 40 år, så att någon först 300 år senare kom på detta bedrägeri. Är ett sådant fantastiskt litterärt bedrägeri troligt?

Jag finner det då troligare, att William Shakespeare var en fantasins man, som i likhet med Jules Verne kunde göra världens mest fantastiska resor i sin fantasi fastän han bara stannade hemma. Endast en resa finns omnämnd i sonetterna, en resa till Holland, (sonett 64,) och vi vet att Shakespeares teatersällskap reste dit. Shakespeare kan mycket väl ha följt med den gången, då lärt känna sjömanslivet och kunnat beskriva Holland senare i sin sonett. Det var förmodligen hans enda resa utanför Britannien.

Det starkaste argumentet mot att Shakespeare var Shakespeare har varit Marlowes och Shakespeares nästan identiska stilism. Enligt traditionen avbröts

Marlowes bana plötsligt och lämnade ett gapande tomrum efter sig. Jag håller det för möjligt att Shakespeare kan ha känt det som sin plikt att fylla detta tomrum, (då han kan ha varit den enda som kunde ha gjort det,) och avsiktligt efterbildat, utvecklat och byggt vidare på Marlowes stil och verk. En avgörande stilistisk skillnad märks mellan dem: Marlowe saknar helt den intima och blomsterrika närhet till naturen som kännetecknar alla Shakespeares verk.

Och skulle Stanley helt plötsligt ha dragit sig tillbaka från scenen 1613 efter 25 års hektiskt teaterengagemang för att leva vidare i 30 år och göra ingenting mer litterärt utom eventuellt älta sig i Burton-melankolin för resten av ett så långt liv som då skulle svindla av idel ödslighet? Tillåt mig tvivla.

Det har påpekats stilöverensstämmelser mellan Stanley och Shakespeare. Om Shakespeare var Shakeshafte, vilket ingenting motstrider, kunde Shakespeare och Stanley på ett tidigt stadium ha funnit varandra, och som hängiven teaterfantast kunde Stanley ha tillgodogjort sig mycket av både Marlowes och Shakespeares stil, levt med den höga Shakespeareteaterstilen i hela sitt liv för att därpå i samma stil kunna författa Stanleyepitaferna.

Jag utesluter inte möjligheten att Stanley eller Marlowe kan ha varit Shakespeare. Jag ber er att heller inte utesluta möjligheten att Shakespeare kan ha varit Shakespeare - tills bevisningen kommer, om den kommer.

Ett betydligt större problem är förstås din eviga motgång mot förlagen. Mitt råd är: Om förlagen bojkottar dig, så bojkotta förlagen. Det finns ju alternativ idag. Lägg ut våra böcker på nätet. Avslöja förlagen på nätet. Demonstrera mot den ensidiga och artificiella modernismens etablissemang som den enda akademiskt tillåtna litteraturen idag! Avslöja alla den Svenska Akademiens fiaskon och misstag! Glöm aldrig alla de författare som aldrig fick nobelpriset fastän de bättre förtjänat det än många som fick det!"

- John Bede.

Ur företalet till novellsamlingen "Mina älskade damer" och Fritänkarens Gutenbergprojekt.

Den andra novellen i denna romantiska samling var vår första refusering. Den skrevs för en novellpristävling utlyst av Åhlén & Åkerlunds Förlag genom Vecko-Journalen 1969 och refuserades utan kommentar. Detta öde har sedan följt oss genom åren. 98% av alla våra refuseringar under 30 år har skett genom tomta intetsägande förlagsformler som inte ens utvisat om den ansvarige lektören läst det alster han eller hon refuserat. Detta ställer samtidigt bokförlagen i en betänklig dager: vad är bokförlag till för om inte för att publicera opublicerade böcker? Vi vet inte om det går till så i andra länder. Men vi vet, att Sverige är landet som utdelar världens högsta litterära utmärkelser i form av nobelpris, Sverige är därigenom en sorts litterär värdeämätare för hela världen; samtidigt har dessa nobelpris tilldelats författare som Mikhail Sjolochov, Samuel Beckett, T.S.Eliot och Dario Fo medan författare som Joseph Conrad, Somerset Maugham, Robert Graves, Graham Greene, Karen Blixen, Stefan Zweig, Leo Tolstoj, August Strindberg och Henrik Ibsen lämnats utan; och samtidigt har Sverige världens högsta skatt på böcker. I Sverige är alltså varje bokköp belagt med böter på 25%. Därmed kan ordet knappast kallas fritt i Sverige, utan endast rikt folk har råd att köpa böcker.

Redan på 60-talet uteslöts Runeberg från all undervisning i svenska i Sverige, och under 70-talet uteslöts Shakespeare från all undervisning i engelska på Sveriges universitet. Men nationalskalderna är grundbulen i all civilisation, såsom Homeros var det för Antiken och Dante var det för Renässansen. Är det i ett slags

vansinnig självdestruktivitet som Sveriges politiker genomfört denna grundläggande kulturfientlighet i landets grundval?

Kan våra 30 års refuseringar sättas i samband med dessa märkliga svenska förhållanden? Vi låter andra besvara frågan och nöjer oss med att helt enkelt bojkotta alla de bokförlag som i 30 år bojkottat oss och i stället börja ge ut våra böcker gratis på nätet.

"Projekt Gutenberg" är ett internationellt projekt som handlar om att ge ut de första århundradenas tryckta böcker (som aldrig hade Copyright) på Internet. Så fort vi får tag på ett användbart program skall även Fritänkarens skrifter göras tillgängliga på nätet i kronologisk ordning - och inget bokförlag kan refusera oss på Internet.

Synnöve Beskow in memoriam.

Du var som en liten sparv, men i dig rymdes hela världen. Vi kom aldrig nära varandra, och likväl stod vi alltför nära varandra. Jag kände dig som en skygg och känslig bräcklighet som inte fick gås för nära, och därav min djupa respekt, som fördjupade min blyghet. Men med åren började vi förstå varandra. Jag förstod dina resor till Bosnien för andaktsstunder med bönen som den yttersta lösningen till alla världens problem. Jag förstod din empati för naturen och småfåglarna, salskrakarna vid Torslanda och de oljenerkletade alfåglarna vid Öland. Jag förstod hur du kunde föredra naturen framför människorna - och det var på dessa halvt om inte helt metafysiska och naturmystiska plan som vi låg på exakt samma nivå och delade samma tankar. Och så plötsligt var du försvunnen - med brustet hjärta, - en plötslig chock för alla som kände dig.

Det är orättvist. Få kände som du alla världens orättvisor och deltog i deras pathos med hela din själ - och så blev du själv plötsligt slagen av den yttersta orättvisan alldeles för tidigt.

Må du leva vidare med din ömma känslighet för allt levande och allt gott, och må vi som kände dig vandra vidare i samma tecken med hoppfull förtröstan trots allt.

Filmer.

Martin Scorseses nya film "*Bringing Out the Dead*" är en briljant och nästan lysande film trots huvudrollsinnehavaren Nicolas Cage, som mest är känd för misslyckade vampyr- och gangsterroller: han har bara varit bra på att spela över. Det slipper han antligen göra här. Han är en ambulansförare med samvete som arbetar på natten med att forsla levande och blivande lik till akuten med varierande framgång. Ibland lyckas han rädda liv, så att det ändå blir fel, och ibland schabblar han till det så totalt att liv han kunde ha räddat går till spillo ändå. Ändå är filmen djupbottnad och väcker hälsosam eftertanke: det är en film som all sjukvårdspersonal borde se inför en tid när sjukvården över hela världen i alla storstäder håller på att bryta samman. Både problematiken med det obotligt dåliga samvetet efter situationer som kunde ha avlöpt bättre om man gjort annorlunda och dödshjälpsproblematiken förekommer och ventileras ordentligt med välbehövligen upptråkande stänk av humor, vanligen svart sådan. Marc Anthony gör filmens styvaste biroll som Sjukhus-Galningen.

Jane Campions nya film "*Holy Smoke*" är en besvikelse. Historien är intressant: borgerlig australiensiska freakar ut i Indien och uppslukas av en sekt, så att familjen kidnappar hem henne och avprogrammerar henne med oväntat resultat: avprogrammeraren (Harvey Keitel) bryter samman totalt. Temat kunde ha gjorts

till ett intressant och spännande psykologiskt drama. I stället låter regissörskan huvudrollsinnehavaren Kate Winslet pissa på sig helt naken och mest ägna sig åt annat sådant. Redan i *"Titanic"* var hon på väg åt det vulgära hållet, men här slår hon helt över från skådespelerska till utvikiningsflicka. Efter denna slafsiga uppvisning i australiensisk vulgaritet, som tydligen kan vara värre än all amerikansk, drar man sig för att någonsin mer gå och se filmer med Kate Winslet och av Jane Campion, som dock lyckades med en fullträff i *"Pianot"*.

Men den bästa filmen som går nu är Roman Polanskis nya film *"The Ninth Gate"*, som fått så erbarmligt dålig kritik i pressen att ingen velat gå och se den. De kritiker som utdömt den har helt enkelt inte fattat någonting och inte velat fatta någonting. Hur dumma får filmkritiker vara? Polanskis kryddade tillställning är ett romantiskt fyrverkeri av fantastiska fantasier där han driver hejdlöst med all satanism. Den är två och en halv timmar lång men spännande och underhållande hela vägen, och det är inte Johnny Depps eller Lena Olins förtjänst, som bara gör måttligt ifrån sig, utan enbart geniet Roman Polanskis egen samt i viss mån den vackra Emanuelle Seigniers, som ju också spelade huvudrollen i *"Bitter Moon"*. Frågan är om inte *"Den nionde porten"* är Polanskis bästa film efter den oslagbara *"Vampyrernas natt"*.

Av de gamla klassiska filmer som tyvärr bara undantagsvis visas på TV har man inte missat en enda: Hitchcocks ytterst obehagliga *"Repet"*, hans kanske mest raffinerade och tillspetsade film gjord praktiskt taget i en enda tagning - enligt honom själv handlar alltsammans om homosexualitet, vilket dock inte uppenbaras ens med ett ord i hela filmen; Robert Rossens oöverträffade biljardfilm med Paul Newman mot George C. Scott *"The Hustler"*; Wolfgang Schlöndorffs filmatisering av den ytterst bisarra och kontroversiella *"Blecktrumman"* där allt ansvar för Tysklands hela 1900-talshistoria bortförklaras av en tysk, vilket han omsider fick nobelpris för; Roland Joffés filmatisering av Nathaniel Hawthornes klassiker *"The Scarlet Letter"* om häxorna i New England på 1600-talet i en inträngande analys av den omänskliga puritanska mentaliteten som den faktiskt på den tiden behärskade alla engelsktalande människors sinnen; Ingmar Bergmans intressanta och fascinerande *"Fanny och Alexander"* med Jan Malmsjö i den praktfullaste rollen, samt Bo Widerbergs vackra men olyckliga *"Elvira Madigan"* med Pia Degermark som oslagbar sagoprinsessa.

Sambandet Manfred-Schumann-Tjajkovskij: en medicinsk kuriositet.

Lord Byrons dystra versdrama "Manfred" i tre akter är kanske den mest typiskt byronska av alla hans dikter. Greve Manfred grubblar dystert över sin avlidna älskade, vandrar omkring ensam i Alperna och ämnar kasta sig ut för ett stup, när en jägare hejdar honom i sista sekunden, så att han kan fortsätta grubbla sig fram genom en självplågares ödsliga liv. Han umgås mest med andar av naturen och de döda. En Alpernas Häxa dömer honom till ett evigt liv under ständig oro och utan sömn. Senare förklaras ett annat kuriöst symptom hos huvudpersonen: han är dömd till att åldras och bli gammal medan han ännu är ung. Till slut kommer djävlar för att dra ner honom i helvetet, men en abbot vill få honom i motsatt riktning. Han dör till slut trots allt utan att man får veta vare sig om han kommer till himlen eller helvetet eller om han faktiskt har vållat sin älskades död eller ej.

Detta stämnings- och ödesmättade drama har inspirerat Robert Schumann till en verkningsfull uvertyr och Tjajkovskij till en hel symfoni. Berlioz försökte sig också på ämnet men fick det aldrig till något.

Både Schumann och Tjajkovskij har det kuriösa draget gemensamt med Lord Byron och hans karaktär Manfred, att de åldrades i förtid och blev gamla redan

som unga. Schumanns bana och liv avbröts (kort efter att han komponerat sin Manfred-uvertyr opus 135) av självmordsförsök och sinnessjukdom. Schumann försökte dränka sig i Rhen. Tjajkovskij försökte dränka sig i Nevan (i Sankt Petersburg), blev helt vithårig vid unga år och åldrades dubbelt så fort som alla andra. När han dog vid 53 år var han en färdigt utpinad gubbe.

Hans Manfred-symfoni infaller kronologiskt mellan den fjärde och femte symfonin och är hans längsta symfoni och i flera avseenden hans märkligaste, fastän den är hans minst framförda. Den kräver utom full orkester även kyrkklockor och orgel. Den skiljer sig från de andra genom sin markant subjektiva prägel, som om den utgjorde en innerlig personlig bikt. Endast de underbara pastorala mellansatserna, som beskriver ett vattenfall och Alpernas folkliv, kan betecknas som "vanlig" Tjajkovskijmusik och är helt charmerande. De andra satserna är tyngda av Manfreds grubbelsjuka, kämpar intensivt som Manfred själv med det egna svärmodet, bjuder på Tjajkovskijs mest avancerade fugerade ansträngningar och når slutligen (i kontrast och motsats till Byrons "Manfred") full återlösning och försoning genom orgelns magnifika inträde, i en slående effekt som pekar fram mot Ralph Vaughan Williams' "*Sinfonia Antarctica*" 60 år senare.

Att symfonin måste vara Tjajkovskijs både modernaste och mest undervärderade verk står helt klart, liksom även att det inte är frågan om en svit eller symfonisk dikt utan en gedigen genomarbetad symfoni, kanske Tjajkovskijs största och märkligaste och åtminstone hans mest personliga.

Sambandet mellan "Manfred", Robert Schumann och Tjajkovskij är alltså det kuriösa symptomet att åldras i förtid och snabbare än andra. När Byron, "Manfreds" författare, obducerades efter sin död 36 år gammal fann man att hans hjärna vuxit fast i skallbenet. Sådant förekommer normalt endast hos mycket gamla människor.

Konvalescensresan, del 3 : Bulgarisk situation.

I Bulgarien var situationen något mindre kaotisk men framför allt mera sympatisk. I mina vänners hem hade saker och ting börjat organiseras: Ludmila med sin son hade kommit över det värsta av sin skilsmässa och flyttat till en ny bostad. Jotka styrde hemmet med järnhand (80 år) varför där rådde någon ordning. Diana, Ludmilas syster, hade fått ett nytt och bättre betalt jobb, som dock tvingade henne upp 6 varje morgon, en svår tortyr för en nattglad kvällsmänniska. Jevgenij, hennes hjälpreda och särbo (och sambo vid behov) byggde ett eget hus och hade kommit halvvägs. Och Dianas båda döttrar gick från klarhet till klarhet, den ena inom musiken i Turin, den andra inom konsten i Tyskland. Hon hade just hjälpt en gammal bulgarisk bortglömd konstnär i München undan förgängligheten genom att katalogisera alla hans verk: en utsökt konstnär i klass med Picasso vid namn Konstantin Garneff. En annan fantastisk bulgarisk konstnär som Denise hjälpt fram hette Angel Michailov, en neorealistisk mästare i klass med Dali i skicklighet men med större visuell finess.

Efter att jag fått vila större delen av dagen från yrsel och rumänsk stress var vi på kvällen bjudna på fest hos Marias dotter Masha, lärare i piano vid konservatoriet i Sofia. Det var underbart att tala musik med henne. Hon hade studerat 5 år vid konservatoriet i Moskva under bl.a. lärare som Lev Oborin och haft kontakt med både Svjatoslav Richter, Mstislav Rostropovitj, Dimitrij Sjostakovitj (strax innan han dog), David Oistrakh och andra. Hon gav mig en kassett med bl.a. hennes tolkningar av Skrjabin och Scarlatti. Hon spelade även Bachtranskriptioner av Liszt och Hindemith jämte annan musik som jag aldrig hört förut och som var underbar att stifta bekantskap med.

Plötsligt for ett glas i golvet, och Diana försvann spårlöst. Maria, Masjas moder, kallade ut sin dotter och sin son i köket. Jag blev ensam gäst kvar i salongen och begrep ingenting. När Maria kom tillbaka förklarade hon att hon trodde att hon lyckats förolämpa Diana. Tydligen hade hon problem både med Dianas kavaljer Jevgenij (som inte var bjuden) och Dianas moder Jotka, vilka hon rigoröst betecknade som "små människor" och materialister, som hon föraktade totalt. Dessutom hade hon idéer om den stora Rockefeller-konspirationen mot mänskligheten som skulle vara judisk till karaktären - rena paranoia-löjan, men Jevgenij råkar vara jude, och Diana hade kanske fått för mycket. Dessutom hade båda i vanlig bulgarisk ordning fått för mycket av både rödvin, rakía (bulgarisk konjak) och ouzo, varför det inte var konstigt att ett glas sprungit läck genom alltför hård traktering. Faktum kvarstod att jag var lämnad kvar ensam i ett vilt främmande höghus långt utanför staden medan Diana berövat mig min bilskjuts. Jag hade dock några odruckna glas kvar och fann mig dessutom i gott sällskap, så det sista jag gjorde var att beklaga mig.

Efter hand organiserades det att Jevgenij, den objudne gästen, skulle ta sin bil och komma och hämta mig. Han kom inte, och tiden gick. Maria med sin son gick hem medan jag blev ensam kvar med Masha och musiken och ouzon och vinet och rakían. Fortfarande klagade jag inte.

Vi diskuterade alla de stora pianisterna, och i stort sett var vi överens. Vi satte båda Vladimir Horowitz högst av alla, och hon berättade spännande intimiteter om Svjatoslav Richter: hans skräck för publiken, hans svårighet med damer, alla dirigenters svårighet med honom, och hans otroliga arbetskapacitet: han arbetade normalt tio timmar om dagen med att bara spela piano och började först mot ålderdomen spela efter noter. Tidigare hade han kunnat hela sin enorma repertoar utantill.

Men till slut var rakían, vinet och ouzon slut, och Jevgenij kom tyvärr och hämtade mig. Det visade sig att han fått fel instruktioner: han hade enligt sina instruktioner letat efter Mashas hus på nummer tre fast det var nummer två.

Men kvällen hade varit underbar. Man hade fått en välgörande inblick i hela Bulgariens blomstrande musikliv, där det mesta går ut på att uppskatta och uppmuntra, precis som i den berömda dirigentskolan i Finland, och inte alls att kritisera och slå ner, som i Sverige och Göteborg. Man lyssnar och tar vara på det musikaliska och låter resten vara. Inga mänskliga relationer blandas i musiken. Musiken står över det mänskliga på det att det mänskliga må följa sina egna lagar i fred.

Som moder åt tre musikerbarn, en cellist, en organist och en pianist-organist, och som maka och svägerska åt kompositörer, var Maria bara ett enda stort översvallande musikaliskt hjärta, som bara främjade allt musikaliskt och hänsynslöst förkastade allt som inte hade med musik att göra. Det inkluderade alla människor som inte förstod sig på musik. Hon var något av en musik-fanatiker, men man förlät henne, då hon var den enda i hela sin familj som inte var musiker själv. Desto högre älskade hon därför musiken.

När vi kom hem med Jevgenij förklarade Diana att hon måst bryta upp på grund av sin fatala kattallergi. Det var ett diplomatiskt sätt att stryka över hela incidenten, som säkert både hon och Maria har glömt i morgon, hur djupt Maria än lyckade såra Diana för att varken hennes mor eller sambo var det minsta musikaliska.

(forts. i nästa nummer.)

Magsårsflykten, del 8.

Tåget från Istanbul var rena bastun, och dess många tomma vagnar innehöll tre passagerare bortom gränsen till Grekland. En av dessa var från Alexandria. Han stannades vid gränsen och släpptes inte ut. Det var något med hans alltför skrymmande bagage.

Det regnade hela vägen till Pythion och om möjligt ännu mer hela dagen i Pythion. Den lilla provinsiella järnvägsstationen där var full av unga resande som alla skulle till Konstantinopel: ett spanskt par, två franska flickor och en sydamerikanska. När de väl kommit på det turkiska tåget var jag ensam kvar i stationen, ensam resenär från Turkiet till Athen. Den döda säsongen kunde inte bli mera död, men man kunde ju alltid försöka räkna regndropparna.

Trots det bedrövliga vädret och den totala ödsligheten var ändå kontrasten från Turkiet till Grekland som vanligt total. På den lilla stationen i Pythion i ösregnet var det fest överallt. I köket hade stinsen tre damer, och de hade en liten fest med något att dricka med musik och dansade därtill med cigaretten i mungipan. I stationens lilla servering var det oavbrutet gäster - en eller två, högst tre, men stämningen var total, det dracks, det tillnyktrades, det spelades kort, det dansades och sjöngs, det diskuterades - den grekiska mentaliteten förnekar sig aldrig. Var den än förekommer uppstår det liv och stämning och en positivitet utan gränser.

I Turkiet? Ingen dans. På sin höjd mulliga magdansöser. Ingen sång. Kvinnor i hucklen. Långsamhet, depressivitet, nedslagenhet, fattigdom - allt som bortblåst så fort man kom över den västliga gränsen mot Grekland, där allt andades frisk luft och frihet, ljus och harmoni, inget förtryck, inga kvinnor i hucklen - bara spontanitet från början överallt. Må den eviga festen fortsätta.

På ett sidospår stod det en sovvagn och väntade på sitt tåg. Det var samma tåg som jag väntade på, som skulle gå om sex timmar. Naturligtvis passade sovvagnspassagerarna på tillfället. De drog in i stationens lilla krog och söp till ordentligt. Jag vet inte hur många flaskor de tömde, men de ville inte sluta. När äntligen tåget kom och bara en av dessa festprissar satt kvar och gökade var det inte ett litet företag för honom att leta sig fram till dörren, vingla ut i ösregnet, stapplande ta sig över de många spåren, snubbla över banvallen och häva sig upp i sin vagn. Att han klarade det var ett mirakel. Han höll många gånger på att gå vilse.

I Thessaloniki var det jag som råkade ut för bedrövliga utflykter. När tåget rullade in klockan sju såg jag fram emot en välbehövlig frukost på stationen. När jag kom fram till det efterlängtade kaféet var detta stängt: hela kaféet var rivet för renovering. Sålunda har även detta underbara kafé skattat åt förgängelsen med sina pittoreska gäster dygnet runt, som ofta satt kvar vid kaféborden över natten och sov i de mest obekväma tänkbara ställningar. Vad blir det nu i stället? En modern sterilitetssalong som kör ut alla gäster klockan 22 och inte släpper in dem förrän efter 8 på morgonen och tar hutlösa EU-priser för sina avskräckande regleringar?

Utschasad återvände jag buktom till mitt tåg, och knappt hade jag tagit plats förrän det sakta men säkert rullade bort med mig. Antagligen skulle det växlas in på ett annat spår, men det bara växlades ut, rullades långt bortanför stationen och blev där stående. Förgäves väntade jag att det skulle köras till rätta igen. Ingenting hände. Småningom blev jag då orolig. Det visade sig, att ingen annan passagerare fanns i vagnen och inte i hela tåget. Det var bara att stappla ut i ösregnet igen med pick och pack och vandra tillbaka till stationen någon kilometer från ingenstans. En avlägsen stins i ett torn observerade att en passagerare glömts kvar i tåget, från vilket endast en vagn tagits till vara för vidare resa till Athen. Denna stod prydligt parkerad på sitt rätta spår och var fullpackad med alla överblivna passagerare.

Det var storm och ösregn över hela Grekland. Televisionerna var fulla av översvämningskatastrofer. När vi kom upp från kusten var det bara bländande snölandskap överallt. Detta varade ända bortom Lamía, men när vi nalkades Attika kunde man skönja en och annan trevande solstråle bortom molntöcknena.

Jag hade fått nog av mitt gamla vandrarhem och girigheten där. Min gamle vän Willy hade ju rest hem till Holland för gott, och jag kände mig inte längre hemma där. Senast hade jag fått betala 2500 för en säng i ett fyrabäddsrum.

Jag gick in till Levkas-Pirgos, Boston ("billigast i stan"), Heptanesos och Annabel. Överallt var det 3500. Annabel hade stängt för målningsarbeten, men en vänlig värdinna där rekommenderade mig Dionysos runt hörnet. Stället verkade trevligt, ljus och gammaldags, och priset var bara 2000 inklusive handduk, tvål, toalettpapper och tillgång till dusch med varmvatten. Bättre kunde det knappast bli. Sålunda hade jag funnit mig ett nytt hem i Athen.

Redan på tåget hade det förekommit smäktande dragspelsmusik, och den fortsatte utanför mitt rum på den käre Dionysos. Samtidigt sprack molntäcket upp och avslöjade en fullkomligt blå himmel, den första sedan Bulgarien. Sällan hade jag känt mig så välkommen i Athen.

(forts. i nästa nummer.)

Lyckoresan, del 13 och avslutning.

Resan gick vidare till Torino. Jag hade ett förtroendeuppdrag i det att jag skulle lämna ett viktigt brev från Diana i Bulgarien till hennes dotter. Brevet skulle bland annat innehålla pengar. Dottern hade flyttat till en ny adress där hon inte hade telefon ännu. Jag hade från Genua lyckats ringa till hennes väninna, skådespelerskan med den manliga rösten, och den vägen fått fram meddelandet att jag skulle komma.

Allt var förvirring den morgonen. I Genua klockan 7 på morgonen gick jag fel i mörkret, jag fick springa genom halva staden med allt mitt bagage och kom slutligen fram till stationen genomsvevigt precis en minut efter att mitt tåg hade gått - på rätt tid, vilket italienska tåg normalt aldrig gör. Således kom jag försenad fram till Torino, där det var svinkallt och ösregnade men där Alena lika fullt troget stod på stationen och väntade på mig,. Hon hade bara väntat i en halv timme.

Hon bor enkelt i en enrummare med sin väninna vid en biflod till Po, och vi hade en enkel liten lunch tillsammans. Hon skulle vidare halv 3 för att inte återvända förrän efter midnatt, varför det passade bra att jag begav mig vidare mot Verona samma eftermiddag. Dianas brev var levererat i obrutet skick, resans svåraste uppdrag hade lyckligt genomförts, och kvar av den lyckliga resan återstod endast finalen hos släktingarna i Verona.

I Verona var allting som vanligt. Den 9-e oktober föll regeringen. Jag fick själv se på TV hur det gick till. Det var kommunistledaren Bertinotti som hade saboterat vänsterkoalitionen genom att säga nej till allting. Stämningen i parlamentet var mycket upphetsad. Alla skrek i munnen på varandra. Talmannen försökte förgäves få ledamöterna att inta sina platser och vara tysta. I tio minuter höll han på att försöka få ordning på riksdagen. Till slut kunde han läsa upp resultatet av omröstningen. 312 hade röstat för regeringen. 313 hade röstat emot. Alltså föll regeringen på en enda röst.

Strax efter höll ledamoten Sgarbi sitt dagliga anförande i TV. Han är Italiens store konstexpert, en lysande estetisk begåvning och ledamot i parlamentet. Han belyste fallet med gammalkommunisten Cossutta, som hört till dem som bromsat och saboterat regeringens arbete i socialismens namn. Han hade hört till de gamla

rövslickarna hos Stalin och Mao och Bresjnev och aldrig stuckit under stol med sin stalinism. Han hade även med alla medel hindrat Italien från att hjälpa albanerna i Kosovo mot Belgradregeringen och sålunda ställt sig på massakerutövarnas sida.

Samtidigt har kommunisterna under Prodis långa regering lyckats nästla in sig överallt i Italien och skaffa sig inflytande överallt även i kulturlivet. En icke-lojal med vänstern har funnit sig utestängd från alla möjligheter. Detta system har även drabbat en så framstående internationell dirigent som Sinopoli, som inte mera kunnat dirigera i Italien på grund av att han inte haft några vänstersympatier.

Vad blir det då av denna regeringskris? Det riskerar att bli ingenting. President Luigi Scalfaro har bara sex månader kvar i sitt ämbete. Det riskerar att bli ett interregnum genom en teknisk regering, som bara sköter rena formaliteter och inte längre stiftar lagar.

I princip kunde många regeringar i världen bytas ut och ersättas av rent tekniska regeringar, robotregeringar, som åtminstone inte trampar i klaveret, gör bort sig, inför förmyndersystem, etablerar vänstermaffior, myglar och korrupperar och saboterar samhället. Genom rent tekniska regeringar skulle även politikerföraktet avta och kanske försvinna. Hela samhället ersätts ju mer och mer av robotar. Varför inte även byta ut alla värdelösa politiker, som bara kan driva igenom högre löner åt sig själva och högre skatter på folks bekostnad, mot rena robotar som är billigare i drift? Politikerna kan ju inte ens åtgärda arbetslösheten. De förtjänar därför nästan att bli arbetslösa själva.

Samtidigt var påven i Kroatien och höll viktiga anföranden och mässor för hundratusentals goda katoliker. Där har vi en ledare med förnuft i skallen, med kontakt med folket och med konstruktivt sinne. Han sade till kroaterna, att de måste alla tillsammans försöka skapa åt sig en ny identitet. De måste lämna det förgångna bakom sig, glömma Ustasja och andra världskriget och allt groll med serberna och i stället bygga upp landet och arbeta för framtiden. Hundratusentals applåderade honom och tog honom på orden. Där är en man och en ledare som inte bara har vettiga visioner och förståelse för folks mentalitet utan som dessutom talar till folket så att alla förstår honom och som tar sitt ansvar i världen för att föra den vidare och framåt i konstruktiv riktning.

Min kusin Alberto hade under sensommaren varit i Grekland med sin familj. Hans upplevelser överensstämde med mina: han hade funnit Grekland dyrt och oförskämt, dyrare än Italien och betydligt mindre vänligt. Genom sin obegränsade tillgång på turism har Grekland lagt sig till med en ytterst osympatisk attityd mot sina turister, som inbegriper uppfattningar som: "Turisterna har alltid mycket pengar. De har alltid råd med allting. Man kan alltid plocka dem på hur mycket som helst. Om inte jag tar deras pengar gör någon annan det. Alltså är det fritt fram att lura dem och utnyttja dem hur mycket som helst. De fattar det ändå inte själva, dumma som de är. De talar ju inte ens grekiska." Risker med denna attityd är att turisterna drar åt sig öronen och slutar komma till Grekland. Så blir fler och fler av Athens dyra och dåliga vandrarhem stående tomma. Är det det grekerna vill?

Under tiden rullade regeringskrisen vidare. Det förekommer ett italienskt underhållningsprogram, som driver hejdlöst med politikerna. Det är ett slags "dolda kameran" som filmar politikerna vid deras möten och konferenser men som uppsnappar och koncentrerar sig på sådant som politikerna själva inte är direkt medvetna om och som de absolut inte gärna skulle vilja att filmades. Sålunda visar programmet alla Europas respektabla regeringschefer när de somnar i parlamentet, petar sig i näsan, pratar för sig själva, dreglar och kliar sig, och samtidigt lägger programmet till pratbubblor som passar som illustrationer till deras oegentliga förehavanden, så att man både får se och höra dessa respektabla politiker göra och säga saker som minst av allt passar deras oantastliga respektabilitet. Programmet får därmed bemärkta personer som Kohl och Chirac, Jospin och Prodi, Jeltsin och

Clinton att framstå som fullständigt imbecilla idioter och sinnesslöa narrar som närmast torde höra hemma på dårhus eller Kindergarten. Parlamentet framstår som en lekskola för dementa, och de seriösaste konferenser och högtidliga debatter verkar rena dårarnas julafton där alla premiärministrar fått snurren. Jag har aldrig sett något mera respektlöst program. Allting är tillåtet, och politikerföraktet når en klimax, där all politik förlöjligas och förvandlas till ett forum för fårskallar. Man kan bara skratta ihjäl sig.

En kväll i Verona satt vi hos en väninna till Cristina som hade hjälp av mig i en avhandling om Ingmar Bergman genom att jag råkade veta hur svenska skulle uttalas. Vi satt i tre timmar fram till midnatt på fyr man hand, jag och tre kvinnor, och talade bara om Ingmar Bergmans psykologiska problem med sin far, nazisten som var präst, om hans tunga seende allt i mörker, om långsamheten i hans filmer, om Nordens klimats inverkan på det nordiska kynnet med alla dess problem i släptåg som alkoholism och världens högsta självmordsstatistik, som förde oss in på Aidsproblematiken, medan vi av hjärtans lust åt glass och drack likörer och hade hemskt roligt. Vi uttömde nästan alla självmordsproblemen och Aidsproblematikens svåra psykologi, debatterna var intensiva och givande, och det enda det blev för mycket av var Ingmar Bergman. Han är ju inte alltid så rolig precis.

Detta Sverige, hans hemland, hade jag ännu framför mig. Jag föredrog att avbryta min reseskildring här, medan det ännu var som roligast.

(15.9 - 13.10.1998)

Den omöjliga resan till Leh, del 7: Limbo.

Naturligtvis kunde inte mitt värdfolk skramla ihop till alla mina utgifter. Någonting måste jag prestera själv. Joel från Nya Zeeland föreslog att jag skulle försöka med Grindlays bank, Indiens enda internationella bank. Vi tog oss dit, men just den dagen, tisdag den 9.5, var det bankledighetsdag. Vi försökte med posten strax intill, men den hade inget internationellt postalt samarbete. Jag hade mina lättillgängligaste pengar på postgiro.

En extraordinär möjlighet återstod. Det finns ett internationellt system som heter Western Union med vars hjälp man kan skicka pengar över hela världen. Om jag kunde kontakta någon i Sverige som kunde sköta den formella biten kunde saken genomföras. Min mor var i Amerika, men Tore såg efter min lägenhet.

Vi försökte ringa till Sverige hela morgonen. Klockan fyra kom vi fram. Han var genast med på noterna, kontaktade Sparbanken och gav mig instruktioner hur jag skulle avfatta ett fax. Vi fick iväg faxet, mitt livs första, klockan halv 8, när klockan var 3 i Sverige. Sedan var det bara att vänta och hoppas att systemet skulle fungera.

Under tiden besteg jag Shankarachariya, det heliga berget ovanför Dal Lake, som var smyckat med ett hindutempel. Tidigare hade där stått en moské. Även hela Manali hade en gång varit musselmanskt men erövrats av hinduismen. Förbindelserna mellan Kashmir och Manali är mycket goda av hävd. Uppe på berget kringflögs jag av sex örnar, som kom förbluffande nära, så att man kunde se dem i vitögat. Över huvud taget är rovfåglarna mycket närgångna i Kashmir. De cirkulerar ständigt över hela Srinagar, det är nästan alltid små bruna örnar, och gamar möter man först uppe i bergen. I Sonamarg stötte vi ihop med sex stycken, som inte alls lyfte när vi nalkades utan bara makligt hoppade litet längre bort på marken.

Nu hörde vi nya rapporter om incidenter i omgivningarna. I Kangan bara fyra mil från Srinagar på väg mot Sonamarg sköts två soldater. Vi fick inte veta om det var partisaner eller indiska soldater. Folk tycktes inte bry sig om det heller. Frihetskämpar ("*militants*") och indiska soldater ("*Indians*") stod lika lågt i kurs. Militanterna kommer från Afghanistan eller Pakistan och är i regel ganska garvade bergskrigare som bara krigat i hela sitt liv och som aldrig kan sluta döda. De indiska soldaterna är i regel rötäggen från den indiska armén: gorillor, analfabeter, busar och odågor. Både militanterna och de indiska soldaterna kan trakassera vanligt folk hur de vill och gör det även. När en motor-rickshawförare stack upp mot en soldat sköt soldaten helt enkelt ett skott mot motor-rickshawn så att denna exploderade och brann upp. Vrakat står kvar ännu till allmänt beskådande.

Roligare har då Dave och Joel, som dagligen paddlar iväg med sin shikara och gör turer runt hela sjön. De skulle kunna vinna tävlingar och medaljer så bra som de paddlar tillsammans.

Kungsfiskarna tilldrar sig särskild uppmärksamhet på sjön. Den lilla kungsfiskaren, som vi även har i Sverige, är den vackraste, men det finns även större, en helt turkosblå och en svartvit, som man kan ta för en tärna. Deras teknik är också som en tärnas förenad med en kolibris. De kan stå absolut stilla i luften. Det lär finnas ytterligare tre arter.

Under tiden stretade jag vidare med mitt hopplösa penningproblem. Det gick inte heller att växla på Grindleys bank. Svensk valuta är inte välkommen någonstans i Indien, och 3 rupier är det bästa man kan få för en krona på svarta börsen. Det är en värdereducering med 40%.

Emellertid tycktes Western Union-systemet fungera. Tore ringde mig halv ett och bekräftade mottagandet av mitt fax och kunde lyfta mina pengar och skicka iväg dem. Avgift 5 procent. Till detta kom alla telefonsamtalen på 701 rupier (140 kronor). Till detta kom allt annat strul. Western Union-systemet skröt med en service på fem minuter, men det handlade om minst 24 timmar. Mitt pass måste fotokopieras i tre kopior, som de inte kunde göra själva, utan vi måste vandra genom halva staden för att få det gjort. Kontoret måste faxa till Delhi för att få bekräftelse därifrån. Tore hade enkom fastslagit att jag skulle få pengarna i dollar, men jag kunde bara få dem i rupier. De 5000 kronorna resulterade i 555 dollar (efter avgift) eller 23,000 rupier, som jag faktiskt fick ut klockan sex på kvällen i 100-lappar 30 timmar efter att vår kamp med Western Union-systemet inletts. Det är ett lyxsystem som inte är att rekommendera utom i nödfall, så det är bra att det i alla fall finns.

Hela dagen hade det regnat. Dave och Joel hade förnuftigt nog mest sovit bort hela dagen. Jag hade haft ryggsrott. Om det är något man reser bort ifrån när man lämnar Sverige så är det ekonomiska problem, och då är man inte beredd på att de skall fördubblas i utlandet. Hela denna historia, som inletts på flygfältet i Delhi när jag för första gången under mina sju resor i Indien inte kunde växla svenska pengar, hade varit rena helvetesmarträmmen.

Men nu hade jag 20,000 rupier i handen som jag kunde ge Latief direkt. Därmed var resan temporärt räddad och dörren definitivt öppnad för möjligheten till en expedition till Ladakh.

Men vi visste inte hur världen såg ut på andra sidan Zoji La, vi visste inte hur regnet skulle arta sig efter denna regniga kalla dag, vi visste inte hur det var på de andra två ännu högre passen, och vi visste inte om det alls fungerade några kommunikationer i Ladakh. Vägen till Leh låg äntligen öppen men bara teoretiskt.

(forts. i nästa nummer)

Nya vägar i Indien, del 12.

Siliguri nåddes halv 2 efter fyra timmars försening. Tillsammans med ett franskt och ett kanadensiskt par tog vi en jeep upp till Darjeeling för 110 rupier per person. Darjeeling nåddes strax efter skymningen klockan halv 6. Vädret var tveksamt, Kanjenjunga hade inte strålat och dominerat horisonten som vanligt utan snarare bara skymtat blott genom diffusa molnslöjor. Senare på kvällen började det regna. Nyheterna meddelade att en ny cyklon var på väg mot Indien.

Likväl firade jag återkomsten till Darjeeling med en traditionell festmiddag på gamla Orient tillsammans med mina kanadensiska vänner. De beställde öl och rom och var i smöret och för första gången i Darjeeling medan även jag inte kunde annat än prisa mig lycklig inför min femte lyckade återkomst till mitt favoritnäste och älsklingsort i Indien.

Mummy tog översvallande väl emot oss på Shamrock som vanligt, och där var det nästan fullt hus med full rulle: engelsmän, fransmän, holländare och vad mer utom oss kanadensare plus en svensk! Hon bjöd på te, och vi var genast välkomna i familjen i den trivsamma samvaron i detta unika gamla tibetanska hotell.

Vi hade eventuellt planerat att bege oss till Tiger Hill i ottan, men när jag vaknade halv fem hörde jag regndroppar på taket. Tydligen var det cyklonens yttersta förtrupper som nu kom varnande över oss. Någon Tiger Hill-utflykt i regn kunde naturligtvis inte komma i fråga.

På morgonen hade jag ett intressant samtal med min värd på en av de tibetanska restaurangerna. Han menade att Tibets verkliga problem skulle börja om Kina lämnade Tibet.

"Vem av oss alla hundratusentals flyktingar skulle då återvända? Ingen utom gamla gubbar och gummor. Fråga vilken tibetan som helst. Här i Darjeeling är de alla etablerade och vill aldrig lämna sitt nya liv. Det är samma sak i Dharamsala. Om exilregeringen lämnade Dharamsala skulle det innebära en katastrof för alla etablerade tibetaner i Dharamsala. Samma gäller tibetaner utomlands. Det finns en stor tibetansk församling i Schweiz. De har levat där i decennier men har aldrig lärt sig någon italienska, franska eller tyska. De kan bara tala tibetanska. De är gamla idag och skulle gärna återvända till Tibet, men de unga, som fötts där och gått i skola där, och som lärt sig europeiska språk och något om Europa, är inte ett dugg intresserade av Tibet, som för dem bara är världens obekvämmaste land. De kanske rentav säger: 'Låt kineserna behålla det, för de har ändå förstört det. Låt dem frysa och få andningssvårigheter och dö tidigt av det omänskliga klimatet, så slipper vi tibetaner göra det.' Det skulle inte förvåna mig, för vi tibetaner är i allmänhet realister."

Mummy tyckte inte om honom och ville helst inte ha honom i sitt hotell. Hon menade att han umgicks alltför fritt med alkohol och droger och homosexuella. Hon föraktade honom medan han inte sade ett enda ont ord om henne. Han kallade henne *auntie*, och de hade känt varandra mycket väl i decennier.

Han förklarade även för mig mysteriet med alla utslagen i Almora och Naini Tal. Boven är ett litet litet knott som knappast syns och som enligt honom kallas Pipsa (troligen tibetanska). Det gäller att inte ha det för varmt och skönt när man sover. Dessa små knott tar sig fram och in överallt, genom alla kläder och under alla underkläder, och det bästa de vet är människokött som har det varmt och skönt och ligger stilla. Då är det kalas för pipsaknotten, och om man har det tillräckligt varmt och sover tillräckligt djupt kan man vakna upp i ett chocktillstånd av att finna sig vara fullknotttrad med mystiska och mycket kliande utslag. Detta knotts särdrag är just att man aldrig finner något annat spår av dem än sina egna helt oförklarliga utslag. De kan klia i en vecka.

Han berättade även att man numera lugnt kan resa norrut i Sikkim så långt som till Yamthung om man är i sällskap. Han rekommenderade detta land som den intressantaste delen av Sikkim, ty just i Phudong börjar Lepchafolkets egentliga rike, Sikkims urinvånare och egentliga invånare, som nu mer och mer undanträngs av nepaleser och hinduer.

Men min bästa vän i Darjeeling blev Joanna. Vi fann varandra genast. Hon hade kommit upp från Varanasi på flykt från den allestädes närvarande döden där under liknande omständigheter som mina 1992, när Johannes och Kim skickade mig upp till Darjeeling från Varanasi efter traumat med doktor Singh. Även hennes bakgrund var lika internationell som min. Hon talade den utsöktaste engelska jag någonsin hört och var lärarinna, men hon var född i Skottland av polska föräldrar, som beskrivit en sannskyldig odysseé för att komma till England. Hennes far hade suttit i sibiriskt fångläger och tagit sig ut från Ryssland via Persien och Palestina och därefter funnit sin väg till England. Joannas första språk hade varit polska, men numera behärskade hon det dåligt.

Hennes mor hade avlidit när hon var 17, och hennes far hade genast gift om sig. Därigenom hade Joanna hänsynslöst slungats ut i förvärvslivet och gift sig tidigt och haft ett långt och lyckligt familjeliv med två barn, som nu var 24 och 22 år gamla. Likväl hade äktenskapet slutat med skilsmässa, och hon hade lämnat hela sitt liv i England för att försöka finna ett nytt. Hennes dröm var att slå sig ner någonstans i gränslandet mellan Umbrien, Latium och Toscana, men hon hade ännu inte löst försörjningsfrågan. Hennes man hade dock varit italienare, så hon kunde även italienska.

Vi hade mycket gemensamma intressen i livet och särskilt litterärt. Hon hade upplevat Peter O'Toole som alldeles ung som Hamlet på Old Vic, Londons gamla legendariska Shakespeareteater, och hon läste mycket. Just nu läste hon "Kim" för hon visste inte själv hur många gången.

(forts. i nästa nummer.)

Tibetnyheter.

I oktober rapporterades det genom China Freedom News Association, som anförde kontakter inom polisen i provinsen Gansu i Kina som källa, att ett fordon hade transporterat bort ett lik från Lanzhoufängelset (för mycket farliga politiska fångar) till ett krematorium i de sydliga förortererna. Det märkliga med detta lik hade varit, att det rapporterades ha tillhört ett litet utmärklat barn som påminde om den 11-e Panchen Lama, världens yngsta politiska fånge. Härav drogs den slutsatsen, att det var detta barn, den 11-e Panchen Lama, som hade dött i fångenskap. Kina har dementerat uppgifterna.

Den blott 10-åriga Panchen Lama hämtades av kinesiska myndigheter från hans hem och bortfördes till okänd ort. Även hela hans familj isolerades och bortfördes och har ej hörts av sedan dess. Ingen vet något om Panchen Lama i hans fångenskap, då Kinas tystnad om saken alltid har varit total.

Enligt kinesisk statistik har det hittills förekommit 400 miljoner kirurgiska ingrepp på kvinnor inom Kinas gränser (alltså även i Tibet och Turkestan) för forcering av födelsekontroll. Kina hävdar att detta barnbegränsningsprogram (genom bl.a. 100 miljoner tvångsaborter och tvångssteriliseringar) har varit fullständigt frivilligt från kvinnornas sida och att inget tvång någonsin har förekommit. Det kan man ju från myndigheternas håll lugnt hävda, när så många av dessa 100 miljoner tvångssteriliserade och -aboterade kvinnor begått självmord efter operationen. Många miljoner av dessa tvångsätgärder för att stoppa barnafödandet har ägt rum efter 1985.

Sydafrikas nye president Mbeki har vägrat träffa Dalai Lama när denne besöker Sydafrika. Vem som helst annars skulle beteckna det som en ära att få träffa denne världens främste andlige ledare, men Sydafrika bröt 1998 med Taiwan för att därpå ingå handelsavtal med Kina. Nelson Mandela hade ingenting emot att träffa Dalai Lama 1996, men president Mbeki vill tydligen inte ta risken att misshaga Kina, som hårt har kritiserat Israels talman Avraham Burg för att denne träffade Dalai Lama under dennes besök i Israel.

Hittills i år har 1864 tibetaner flytt över Himalaya från sitt hemland Tibet, som sedan 50 år är "vänkskapligt och fredligt" ockuperat av Kina, efter att denna makt för 50 år sedan "befriade" Tibet från all dess frihet.

The Fritänkaren Story

1998 kunde vi notera en 10-procentig vinst. 1999 är bokslutet en 10-procentig förlust. En av anledningarna är att häftningen inte längre ingår i tryckningspriset utan måste betalas extra, varigenom tryckningen blir nästan 50% dyrare. För fjärde året i rad har vi även fått avslag på vår ansökan om kulturtidskriftsbidrag från Statens Kulturråd. De skiter i oss, som Laila Roth säger, och i fyra år har vi sänt dem kompletta årsupplagor utan att få någonting tillbaka. Man tycker ju, att just ovanliga kulturtidskrifter som 'Fritänkaren' borde det ligga i Statens Kulturråds intresse att uppmuntra.

Ej heller biblioteken vill veta av oss. Om de alls har svarat något har de svarat nej tack och ändå behållt de nummer de fått, men normalt har de inte svarat någonting och ändå behållt de nummer de fått. Vid förfrågan har de skyllet på att ärendet "måste ha fallit mellan stolarna".

Allt detta kommer givetvis inte att dämpa vår samhällskritik.

Det enda vi har är alltså våra prenumeranter, och vi har mindre råd än någonsin att behålla några avgiftsfria. Alla som läser Fritänkaren finner den läsvärd. 150 kronor i året (vilket är vad tvåårsprenumerationen i praktiken innebär) är en spottstyver. Av dem som inte betalar måste vi dra den slutsatsen att de inte läser Fritänkaren.

Ändå förblir vi obotliga optimister, och vi kan garantera fortsatt utgivning under hela år 2000 och 2001.

Kulturkalender, januari 2000.

4 : 40 år sedan Albert Camus dog i en bilkrasch.

- 20 år sedan Joy Adamson ("*Lejonet Elsa*") mördades i sitt hem i Kenya.

7 : Gerald Durrell 75 år ("*Min familj och andra djur*").

14 : Yukio Mishima 75 år, japansk nationalfigur av moraliska mått.

- Puccinis opera "*Tosca*" fyller 100 år.

16 : Överste Khadaffi firar 30-årsjubileum som Libyens diktator.

20 : Joy Adamson skulle ha fyllt 90.

- Federico Fellini skulle ha fyllt 80.

21 : 50-årsminnet av George Orwell.

22 : John Hurt 60 år, ("*Elefantmannen*" bl.a.)

26 : Paul Newman 75 år.

- 500 år sedan Brasilien upptäcktes av portugisen Pinzón.

Göteborg den 30 december 1999.